

УДК 929:001.8

СТАМБОЛ Ігор,

кандидат історичних наук, доцент кафедри
інформаційних комунікацій Факультету
української філології, культури і мистецтва
Київського столичного університету імені
Бориса Грінченка (м. Київ, Україна)

i.stambol@kubg.edu.ua**ORCID:** <https://orcid.org/0000-0002-3099-3862>

БІОГРАФІЧНИЙ ПРОЄКТ ЯК ЖАНР І ЯК ТЕХНОЛОГІЯ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ МЕЖІ ТА ОСНОВНІ РІЗНОВИДИ

У статті проаналізовано становлення й сучасний стан поняття «біографічний проєкт» в українському та зарубіжному гуманітарному просторі. Історіографія демонструє відсутність уніфікованого тлумачення цього терміна, що варіюється від психологічної «самопроекції» до педагогічного «проєкту дослідження біографії». Найпродуктивнішим для узагальнення обрано підхід, що визначає біографічний проєкт як культурно-наукову й цифрову ініціативу, спрямовану на систематичне поширення біографічного знання та залучення аудиторій до осмислення інтелектуальної спадщини. Аналіз широкого кола традиційних і новітніх практик дозволив виокремити ключові ознаки цього феномену – тривалість, повторюваність, сталість формату та накопичення результатів, що формують стійкі комунікативні середовища довкола видатних постатей.

У роботі охарактеризовано різні типи біографічних проєктів, зокрема меморіальні конференції, літературні та мистецькі конкурси, тематичні фестивалі, які формують дослідницькі спільноти, продукують нові інтерпретації та збагачують біографічний наратив. Окрему увагу приділено інноваційним цифровим форматам – онлайн-платформам, інтерактивним мапам, аудіовізуальним і медійним проєктам, що забезпечують широку доступність матеріалів і залучають нові аудиторії. Показано, що традиційні й інноваційні ресурси взаємодоповнюють одне одного, поєднуючи глибину академічного опрацювання з комунікативною динамікою цифрового середовища.

Узагальнюючи, біографічний проєкт визначено як тривалу культурну, наукову чи меморіальну ініціативу, спрямовану на вивчення, популяризацію та актуалізацію життя й ідей окремої постаті або групи осіб. Стаття

демонструє, що такі проєкти є важливим механізмом формування колективної пам'яті, підтримання історичної тяглості та конструювання сучасних інтерпретацій національної спадщини.

Ключові слова: біографічний проєкт, біографіка, біографістика, популяризація біографії, інновації.

THE BIOGRAPHICAL PROJECT AS A GENRE AND AS A TECHNOLOGY: CONCEPTUAL BOUNDARIES AND MAIN VARIETIES

The article analyzes the formation and current state of the concept of the «biographical project» in the Ukrainian and international humanities space. Historiography demonstrates the absence of a unified interpretation of this term, which ranges from the psychological notion of «self-projection» to the pedagogical concept of a «biography research project». The most productive approach for generalization defines the biographical project as a cultural, scholarly, and digital initiative aimed at the systematic dissemination of biographical knowledge and the engagement of audiences in reflecting on intellectual heritage. An analysis of a wide range of traditional and innovative practices allowed the identification of key characteristics of this phenomenon – duration, repetitiveness, stability of format, and accumulation of results that form sustainable communicative environments around prominent figures.

The study characterizes various types of biographical projects, including memorial conferences, literary and artistic competitions, and thematic festivals, which form research communities, produce new interpretations, and enrich the biographical narrative. Special attention is given to innovative digital formats – online platforms, interactive maps, audiovisual, and media projects – which ensure broad accessibility of materials and attract new audiences. It is shown that traditional and innovative resources complement each other, combining the depth of academic research with the communicative dynamics of the digital environment.

In general, a biographical project is defined as a long-term cultural, scholarly, or memorial initiative aimed at studying, popularizing, and actualizing the life and ideas of an individual or a group of people. The article demonstrates that such projects are an important mechanism for forming collective memory, maintaining historical continuity, and constructing contemporary interpretations of national heritage.

Keywords: biographical project, biography, biography writing, popularization of biography, innovations.

Постановка проблеми. На сьогодні в Україні сформувалася значна та багатовимірنا традиція меморіальних і популяризаційних практик, пов'язаних із життєписами видатних діячів минулого та сучасності. Біографічна наука і популяризаційні практики, які раніше переважно концентрувалися на постатях

класичного національного «пантеону», нині динамічно розширюються та охоплюють нові соціальні групи, професійні спільноти й окремих героїв, чий вчинки стали символами епохи. Розвиток цифрових технологій та доступність засобів документування людських історій сприяють появі різних форм біографічного висвітлення – від мультимедійних сторінок пам'яті, блогів та соцмереж до широких краудсорсингових архівів.

З початком Війни України за незалежність тенденція масштабування меморіальних біографічних практик набула особливо великої інтенсивності. Якщо у довоєнний період увага зосереджувалася здебільшого на окремих знакових особистостях історії і культури, то нині спостерігається стихійне, але масове формування тисяч підходів до вшанування пам'яті загиблих захисників, героїв сучасності та невинних жертв російської агресії. Ці практики охоплюють як локальні ініціативи окремих громад і родин, так і масштабні державні або волонтерські проєкти, що акумулюють великі масиви біографічної інформації та залучають до її осмислення широкі верстви населення.

Більшість класичних і новітніх біографічних меморіальних та популяризаційних форм мають ознаки систематичності: вони передбачають повторюваність дій, певну структурованість, тривалість у часі та спрямованість на конкретний результат. Саме ці характеристики дають підстави відносити їх не лише до категорії пам'ятних акцій чи одноразових ініціатив, а й до ширшої парадигми поняття «проєкт». Це зміщує акцент із випадкового або емоційно зумовленого акту вшанування до цілеспрямованої діяльності, що формує сталі практики колективної пам'яті. Причому часто такі практики призводять до формування нових сенсів у суспільстві, переосмислення певних постатей і, що важливо, створення нових продуктів, прямо чи опосередковано пов'язаних із постатями. Як класичний приклад можемо навести масштабні всеукраїнські конкурси «Мій Шевченко» чи «Стежками Каменяра», які не лише сприяють

популяризації творів видатних діячів, але і доповнюють шевченкіану та франкіану безліччю аматорських текстових та аудіовізуальних матеріалів про них.

Попри масштабність і суспільну значущість таких ініціатив, питання визначення самого поняття «біографічний проєкт» та його типології фактично не потрапляло у поле системних наукових зацікавлень. Українська гуманітаристика зосереджувалася переважно на історико-біографічних дослідженнях окремих осіб, тоді як розгляд комплексних практик, які поєднують документальність, комеморацію, медіа, мистецькі та соціальні складники, залишався поза увагою. Водночас в Україні було реалізовано тисячі біографічних ініціатив, багато з яких мали відчутний вплив на формування суспільних уявлень про героїзм, солідарність, ідентичність та національну пам'ять.

Тож у цій розвідці увагу буде зосереджено на визначенні терміна «біографічний проєкт» як спеціальної форми організації та репрезентації життєписів, що поєднує наукові, культурні, інформаційні й комунікаційні підходи. Враховуючи специфіку українського культурного, наукового та медійного середовища, буде запропоновано класифікацію основних різновидів біографічних проєктів, включно з меморіальними, науково-дослідницькими, освітніми, цифровими та мистецькими формами. Це дозволить не лише окреслити понятійні межі цього, не дослідженого раніше, біографічного феномену, а й визначити його роль у формуванні сучасної української ідентичності та культурної пам'яті.

Мета дослідження: комплексно проаналізувати феномен біографічного проєкту як окремого жанру та як технології репрезентації життєписів, окреслити його концептуальні межі та визначити ключові різновиди, що сформувалися в українському та міжнародному культурному, науковому й медійному

середовищах. Дослідження спрямоване на виявлення теоретичних засад, структурних елементів і функціональних характеристик біографічних проєктів, а також на розроблення типології цих практик з урахуванням сучасних тенденцій меморіалізації, цифровізації та популяризації біографічного матеріалу.

Аналіз наукових досліджень. Серед українських досліджень, які торкаються питання біографічних проєктів, немає однозначного підходу до цього поняття. Зокрема дослідниця О. Єрахторіна, вживаючи поняття «біографічний проєкт», має на увазі скоріше біографічну проєкцію чи самопроєкцію [3]. Цей підхід притаманний філософській і психологічній науці. Дослідниця також використовує для характеристики самовдосконалення особистості Лесі Українки [2]. Дещо інакше визначається поняття біографічного проєкту у закордонній науці, зокрема педагогіці, де часто учням пропонується описати біографію з дидактичною метою. Біографічний проєкт там визначається, як «проєкт дослідження біографії», або проєкт життєвої реконструкції [12]. Такий підхід часто вживається і в українських педагогічній літературі та на різних ресурсах, як пропонують зразки біографічної реконструкції [5, с. 9]. Наближено до ширшого поняття біографічного проєкту, як культурного та наукового феномену, директорка Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського Л. Березівська згадує біографічні онлайн-проєкти «В умовах інтенсифікації дистанційної освіти, відповідно до викликів пандемії COVID-19 і війни, віроломно розв'язаної Російською Федерацією проти України, набувають актуальності біографічні онлайн-проєкти. Перед ДНПБ постало завдання поширення біографічного знання серед широкого загалу освітян, здобувачів освіти в контексті входження нашої держави до світового і європейського простору задля збереження національної пам'яті» [1]. У контексті поняття «біографічного онлайн-проєкту» вона розкриває онлайн-проєкт «Читаймо Сухомлинського онлайн», який було спрямовано на

ознайомлення з певними працями діяча і уможлиблював для користувачів коментувати прочитане. Значно розширено поняття «біографічний онлайн-проект» з прикладами та схемами проєктів, присвячених видатним українським педагогам, у спільній англomовній статті Л. Березівської, О. Міхна та О. Пінчук [11]. На інших, здебільшого бібліотечних, ресурсах досить часто можна зустріти різноманітні сторінки із продовжуваним наповненням, присвячені постатям, які часто визначені авторами, як проєкти, проте із приставками «науковий» чи «інформаційний». Зокрема, наймасштабніший біографічний проєкт України, реалізовуваний Інститутом біографічних досліджень Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, – «Український національний біографічний архів» означений авторами як «науково-інформаційний проєкт» [10]. Тож, хоча й існують певні напрацювання, пов'язані за поняттям «біографічний проєкт», проте їх поки недостатньо для того, аби термін отримав широке використання.

Виклад основного матеріалу. Як демонструє аналіз історіографії, серед українських і зарубіжних досліджень, що стосуються поняття «біографічний проєкт», відсутній уніфікований підхід, а саме трактування коливається від психологічної «самопроєкції» (О. Єрахторіна) до дидактичного «проєкту дослідження біографії», поширеного у педагогічній практиці. Тому в даній розвідці більш доречним є підхід, запропонований Л. Березівською та О. Міхном, які трактують біографічний проєкт як культурно-наукову та цифрову ініціативу, спрямовану на систематичне поширення біографічного знання та залучення аудиторій до осмислення інтелектуальної спадщини визначних постатей, зокрема педагогів. Звісно, нас цікавить ширше професійне коло видатних особистостей, тому варто виробити універсальне визначення цього поняття. Для того, щоб це стало можливим, необхідно проаналізувати деякі з відомих в інформаційному полі біографічних проєктів. Отримавши ознаки та

складові таких проєктів, у процесі аналізу, можна буде найчіткіше сформулювати поняття.

Досить поширеною класичною формою дослідження та популяризації знань про певних мислителів, митців та громадсько-політичних діячів є меморіальні конференції. Їх присвячено як діячам «першого плану», так і суто краєзнавчого чи вузько-спеціального рівня. Починаючи з 1990-х рр. таких конференцій проведено тисячі і вони формують коло дослідників, нагромаджують біографічний наратив і додають нових контекстів біографіям, залежно від часу. Для прикладу, «Липівські читання», які присвячено міністру часів УНР Івану Липі та його сину – геополітику Юрію Липі, за понад 20 років проведення випустили більше 10 збірок липознавчих досліджень, поєднали не менше сотні дослідників з різних регіонів України, використали різні майданчики для проведення – в різних містах та університетах [9]. Тож «додатковою вартістю» таких проєктів є наукові праці, повторюваність ідей досліджуваних постатей та об'єднання кола зацікавлених.

Іншим класичним варіантом меморіального проєкту є конкурс, наприклад, – літературний. Причому такі конкурси можуть пропонувати стилістично наслідувати автора, на честь якого проводиться конкурс, а можуть і приймати усі жанрові твори, зовсім далекі від нього за змістом. Зокрема «Всеукраїнський літературний конкурс імені Леся Мартовича» кілька років збирав учасників з усієї України на Жовківщині [8]. Мотивацією приїхати і познайомитися із маловідомим літератором – учасником «покутської трійці» для учасників було зайняти призове місце у конкурсі. Проте додатково вони знайомилися з краєм, з творчістю Леся Мартовича та додавали до власного творчого портфоліо позначку про участь у цьому іменному конкурсі. У дійсності такий біографічний проєкт, причому такі проводяться і на честь Шолом-Алейхема, Івана Чендея, Григора Тютюнника, Івана Корсака, Всеволода Нестайка і багатьох інших,

гарантує і знайомство з постаттю, і збільшення художніх текстів, із нею пов'язаних.

Подібно до літературних влаштовані й періодичні конкурси есе, зокрема пов'язані із «Бандерівськими читаннями», в межах яких молодь спонукають до ознайомлення за творами лідера українських націоналістів та рефлексіями над їх сучасними контекстами. На молодь орієнтований і конкурс есе «Мій Шевченко» (2018–2025 рр.), мету якого розкриває положення Конкурсу як *«популяризацію творчої спадщини Т. Г. Шевченка, актуалізація пам'яті про Кобзаря та його ролі у закладанні духовних основ української нації, утвердження морально-етичних заповідей митця як важливого чинника консолідації суспільства, національно-патріотичне виховання здобувачів середньої, професійної та вищої освіти, збереження і розвиток інтелектуального потенціалу України, підтримка і стимулювання талановитої молоді і творчої праці педагогів»* [4]. Причому цей проєкт окремо оцінює роботи учнів різних класів з урахуванням вікової специфіки конкурсантів. Мотивація для молоді та педагогів полягає у можливості продемонструвати своє бачення творів Кобзаря й отримати за це нагороду. Часто такі конкурси стають загальнонаціональними флешмобами.

Подібно розвивається і проєкт, присвячений Іванові Франкові «Стежками Каменяра» (2016–2025 рр.), відмінністю якого є залучення не лише текстових (прози і поезії), а й образотворчих творів конкурсантів, що ілюструють певні сюжети з життя чи творчості літератора. Причому щороку саме таких творів до організаторів надходить понад тисячу з усієї України [7]. Важливою складовою цього біографічного проєкту є розміщення матеріалів учасників на спеціальному онлайн-ресурсі та періодична публікація матеріалів у збірниках. Так, збагачується і сама франкіана, й учасники отримують можливість бачити свої твори, як важливу складову сучасних франкознавчих контекстів. До подібного

виду біографічного проєкту належить і конкурс, метою якого є популяризація життя і творчості Бориса Грінченка – «Лідер українства» (2023-2025 рр.). Значною відмінністю є те, що учасники мають робити відео-роботи на біографічну тематику з прив'язкою до географічних точок, де діяч проживав. Крім того, роботи переможців прикріплюються до спеціальної мапи життя і творчості Бориса Грінченка та його родини [6]. У подальшому ці матеріали будуть використовуватися для освітніх та популяризаційних програм.

Ще один вид біографічних проєктів, які згадаємо у цій статті, – фестивалі, пов'язані з видатними постатями. Такі заходи періодично збирають музикантів та акторів на певних меморіальних місцях, наприклад «Ше-фест» відбувається у Каневі, а «Вінграновський-фест» – у Миколаївській області на батьківщині режисера. З іншого боку, «Стус-фест» – театралізовані вистави на стусознавчу тематику, відбуваються у київському театрі, а «Гоголь-фест» рухався різними містами України. Мистецькі іменні фестивалі, маючи на меті ту ж популяризацію імен класиків, долучають до їх відзначення молоді покоління митців, продовжуючи традицію та демонструючи певну спадковість національного мистецтва.

Охарактеризувавши одні види проєктів, які можна вважати біографічними, цілком можливо визначити саме поняття. Спільними характеристиками для різноманітних біографічних проєктів є повторюваність, тривалість та сталість реалізації: вони проводяться щорічно або періодично, формують традицію, розширюють коло учасників і забезпечують накопичення результатів. Завдяки цьому біографічний наратив не лише збагачується новими матеріалами, а й набуває системності. Вони проводяться у різних форматах – від наукових конференцій до конкурсів чи меморіальних акцій – такі ініціативи поєднують дослідницьку та просвітницьку складові, водночас виконуючи важливу

культурну та меморіальну місію: збереження пам'яті, актуалізацію постатей та підтримання історичної тяглості.

Враховуючи усе зазначене вище, *біографічний проєкт* – це тривала культурна, наукова або меморіальна ініціатива, спрямована на вивчення, популяризацію та актуалізацію життя й ідей окремої постаті чи групи осіб, а також на формування нових інтерпретацій, смислів і підходів до їхньої спадщини в сучасному контексті.

Різноманітність жанрових форм – конференції, конкурси, мистецькі фестивалі, онлайн-платформи – дозволяє поєднувати текстові, візуальні, відео- та перформативні практики у поданні та інтерпретації постатей. Біографічні проєкти створюють важливе комунікаційне середовище, де взаємодіють дослідники, митці, педагоги, учні та широка громадськість, формуючи спільноти й мережі поширення знань про діяча. Освітня та мотиваційна складова таких проєктів заохочує молодь до самостійних студій, творчого переосмислення спадщини й участі у змаганнях, які часто завершуються публікаціями робіт або їхньою презентацією на публічних ресурсах.

Сучасний розвиток біографічних ініціатив підсилюється цифровізацією: вебплатформи, мапи, онлайн-архіви та інтерактивні сервіси розширюють доступ до матеріалів і роблять результати тривалішими та відкритішими. Медійність і цифрові інструменти дозволяють охопити більшу аудиторію та переосмислювати постаті у нових культурних контекстах. Усі ці характеристики свідчать, що біографічні проєкти в українському гуманітарному просторі є не лише засобом популяризації окремих діячів, а й важливим механізмом формування колективної пам'яті та осмислення національної історії.

Не претендуючи на цілковиту вичерпність класифікації усього різноманіття біографічних проєктів, варто визначити їх основні види. Найдоцільніше їх буде поділити на традиційні – ті, які тривають вже не одне

десятиліття, та інноваційні – які вирізняються за формою організації та здебільшого створюються з використанням цифрових ресурсів.

Традиційні формати біографічних проєктів спираються на усталені наукові, культурні та освітні практики, що сформувалися впродовж десятиліть. Їхньою особливістю, переважно, є інституційна підтримка, сталість проведення і здатність забезпечувати глибинне, часто академічне опрацювання біографії чи его-матеріалів. До них відносимо наступні види:

Дослідницькі біографічні проєкти: академічні студії, монографії, наукові статті, архівні пошуки, підготовка біографічних словників і енциклопедій. Вони зосереджені на виробленні достовірного знання, уточненні біографічних даних, розробці нових концепцій та інтерпретацій. Такі проєкти формують наукове підґрунтя біографістики.

Книжкові та видавничі біографічні проєкти – це біографічні видання – художні чи документальні життєписи, збірки епістоляріїв, щоденників, фотодокументів, коментовані перевидання класиків. Книжкові проєкти бувають разовими (короткотривалими) або продовжуваними (довготривалими). Причому інформаційний резонанс від короткотривалого проєкту можливий і значно більший, за умови правильного піару та побудови навколо книги нових проєктів.

Меморіальні заходи та події: конференції, читання, ювілейні сесії, наукові симпозіуми, круглі столи. Їхня функція – актуалізувати постать у певні дати, об'єднати дослідників різних поколінь, створити стабільну традицію осмислення спадщини. Часто вони генерують збірники матеріалів, які доповнюють біографічний наратив.

Літературні та мистецькі конкурси: іменні конкурси художніх текстів, есеїстики, поезії, ілюстрацій чи інших жанрів, присвячені певній постаті. Такі ініціативи не лише стимулюють творчість, а й залучають нові покоління до інтерпретації спадщини – від школярів до професійних митців. Важливо, що

вони продукують нові мистецькі та культурні продукти, часто не пов'язані з постатями.

Фестивалі та сценічні проєкти: музичні, театральні, кінематографічні та мистецькі фестивалі, пов'язані з іменем певного діяча. Вони поєднують меморіальну функцію з культурним відпочинком та сучасними формами мистецького представлення біографічних тем. Часто саме вони можуть залучити увагу до постаті коло людей, яких мало цікавить історія, література та наука.

Інноваційні біографічні проєкти орієнтовані на цифровізацію, інтерактивність і використання сучасних технологій. Вони значно розширюють аудиторію та створюють нові способи взаємодії з біографічним матеріалом. Серед них доречно буде виокремити наступні види:

Біографічні онлайн-платформи та сайти: цифрові архіви, біографічні портали, спеціалізовані енциклопедії, освітні сайти. Вони містять тексти, мультимедійні матеріали, цифрові копії документів і дозволяють користувачам самостійно вибудовувати маршрути дослідження. Важливою рисою є доступність та відкритість.

Інтерактивні мапи: геоприв'язка життєвого шляху діяча: місця народження, навчання, проживання, діяльності, поховання. Інтерактивні мапи поєднують біографію з просторовим виміром, дозволяючи користувачам візуально осмислити життєвий маршрут. Часто вони доповнюються фотографіями, відео, документами. Вони мають особливе значення у краєзнавчому контексті, коли дослідження життєвого шляху особистості наближає її до власного географічного простору дослідника.

Аудіо- та відеопроєкти: подкасти, документальні фільми, відеолекції, інтерв'ю, відеоролики на YouTube або TikTok. Цей формат особливо ефективний для залучення молодшої аудиторії та для популяризації діячів поза академічним середовищем.

Соціальні мережі та цифрові кампанії: інстаграм-проекти, Facebook-сторінки, TikTok-профілі, флешмоби. Такі ресурси моделюють публічну пам'ять у режимі реального часу, створюють короткі формати для швидкого сприйняття та формують нові способи осмислення спадщини через цифрову культуру.

Освітні мультимедійні платформи: онлайн-курси, вебінари, інтерактивні тести, віртуальні виставки. Вони слугують інструментами сучасної гуманітарної освіти та підтримують створення нових практик біографічного навчання.

У дійсності, традиційні та інноваційні біографічні ресурси взаємодоповнюють одне одного: перші забезпечують глибину та сталість, другі – ширшу аудиторію, динамічність і сучасні способи подачі матеріалу. Разом вони формують багаторівневу екосистему біографічних проєктів, здатну одночасно зберігати культурну пам'ять і створювати нові інтерпретації для майбутніх поколінь. В Україні за останню третину століття сформувалася значна традиція біографічних проєктів і вони складають помітну частину культурного, наукового та інформаційного простору.

Висновки. У статті здійснено спробу визначення поняття «біографічний проєкт» та визначено основні його види. Аналіз реальних українських біографічних практик від меморіальних конференцій до конкурсів і фестивалів свідчить, що ключовими ознаками біографічних проєктів є тривалість, повторюваність, сталість формату й постійне накопичення результатів. Вони не лише зберігають пам'ять про конкретну постать, а й вибудовують навколо неї комунікативне середовище, де взаємодіють науковці, освітяни, митці, молодь і широка громадськість. Таким чином, біографічні проєкти виконують одночасно наукову, культурну, просвітницьку та мотиваційну функції, формуючи простір інтерпретацій, нових контекстів і творчих продуктів, що примножують біографічний наратив.

Процеси, пов'язані із масовою цифровізацією, розширили можливості біографічних проєктів, додавши їм мультимедійності, інтерактивності та ширшої комунікативної досяжності. Онлайн-платформи, мапи, відеоформати, соціальні мережі й освітні цифрові інструменти роблять результати тривалішими, доступнішими й актуальнішими. У підсумку біографічні проєкти постають не лише як механізми популяризації окремих постатей, а як важливі інструменти формування колективної пам'яті, підтримання історичної тяглості та осмислення культурного й національного досвіду в сучасному інформаційному середовищі.

Список використаних джерел та літератури

1. Березівська Л. Д. Онлайн-проєкти як форма поширення педагогічного біографічного знання в освітньо-науковому просторі. *Бібліотека. Наука. Комунікація. Інноваційні трансформації ресурсів і послуг*: матеріали Міжнар. наук. конф. (Київ, 4-6 жовт. 2022 р.) / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України; [відп. ред. О. М. Василенко; редкол.: Л. А. Дубровіна та ін.]. Київ, НБУВ, 2022. С. 555. URL: <http://conference.nbuv.gov.ua/report/view/id/1408>
2. Єрахторіна О. Біографічний проєкт Лесі Українки як зразок особистісного самовдосконалення. *Вісник Львівського університету. Філософсько-політологічні студії*. 2018. Вип. 19. С. 27–33.
3. Єрахторіна О. Самовдосконалення особистості у науковій рефлексії і реалізації біографічних проєктів. Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2013. 215 с.
4. Конкурс есе учнівської та студентської молоді «Мій Шевченко» [Електронний ресурс]. URL: <http://obrii.org.ua/konkurs>
5. Литвинюк Л. В. Біографічно-комунікативні практики в освіті: спроба визначення та класифікації. *Біографічно-комунікативні практики в освіті*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (19 квітня 2016 р.) [наук. ред. Л. В. Литвинюк]. Полтава: ПОІППО, 2016. С. 5–9. URL: <http://poippo.pl.ua/nml/elektronni-vydannia-poippo>
6. Місця Бориса Грінченка [Електронний ресурс]. URL: <https://surli.cc/esvytd>
7. Оголошено переможців у номінації «Краща ілюстрація до творів Івана Франка» конкурсу «Стежками Каменяра» [Електронний ресурс]. URL: <https://frankoprize.com.ua/index.php/uk/category/konkurs-stezhkamy-kameniar/>

8. Проходить Всеукраїнський літературний конкурс ім. Леся Мартовича. *Читомо* [Електронний ресурс]. URL: <https://chytomo.com/prokhodyt-vseukrainskyj-literaturnyj-konkurs-im-lesia-martovycha/>
9. Стамбол І. І. «Липівські читання» – новітній доробок одеської біографістики. *Записки історичного факультету*. 2011. Вип. 22. С. 313–326. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0000000512>
10. Український національний біографічний архів [Електронний ресурс]. URL: <http://biography.nbuv.gov.ua/index.php/institut/naukovtsi>
11. Berezivska L. D., Mikhno O. P., and Pinchuk O. P. Online projects as a form of spreading pedagogical biographical knowledge in the context of open science // *Information Technologies and Learning Tools*, vol. 97, no. 5, pp. 227–243, Oct. 2023, doi:10.33407/itlt.v97i5.5240
12. Joyce Mary Adam. Identity and Biographical Construction and Life Project: Perspectives According to High School Students in Brazil // *Proceedings of the 7th International Conference on the Future of Teaching and Education*. (2023). Vol. 2 No. 1. Pp. 24-32. DOI: <https://doi.org/10.33422/icfte.v2i1.49>

References

1. Berezivska, L. D. (2022). Onlain-proiektly yak forma poshyrennia pedahohichnoho biohrafichnoho znannia v osvitiio-naukovomu prostori [Online projects as a form of dissemination of pedagogical biographical knowledge in the educational and scientific space]. In: *Biblioteka. Nauka. Komunikatsiia. Innovatsiini transformatsii resursiv i posluh: Proceedings of the International Scientific Conference* (Kyiv, October 4–6, 2022). NAS of Ukraine, Vernadskyi National Library of Ukraine, Assoc. of Libraries of Ukraine; (O. M. Vasylenko, Ed.). Kyiv: NBUV, p. 555. Retrieved from <http://conference.nbuv.gov.ua/report/view/id/1408> [In Ukrainian].
2. Eratokhina, O. (2018). Biohrafichniy proekt Lesi Ukrainky yak zrazok osobystisnoho samovdoskonalennia [Lesia Ukrainka's biographical project as a model of personal self-improvement]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Filosofska-politologichni studii*, 19, 27–33 [In Ukrainian].
3. Eratokhina, O. (2013). Samovdoskonalennia osobystosti u naukovi refleksii i realizatsii biohrafichnykh proektiv [Self-improvement of personality in scholarly reflection and implementation of biographical projects]. Kharkiv: Ivanchenko I. S. Publishing House, 215 pp. [In Ukrainian].
4. Konkurs ese uchnivskoi ta studentskoi molodi «Mii Shevchenko» [Essay Contest «My Shevchenko»] (n.d.). Retrieved from <http://obrii.org.ua/konkurs> [In Ukrainian].
5. Lytvyniuk, L. V. (2016). Biohrafichno-komunikatyvni praktyky v osviti: sprobа vyznachennia ta klasyfikatsii [Biographical and communicative practices in education: an attempt at definition and classification]. In *Biohrafichno-komunikatyvni praktyky v osviti: Proceedings of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference*

(April 19, 2016). Poltava: POIPPO, pp. 5–9. Retrieved from <http://poippo.pl.ua/nml/elektronni-vydannia-poippo> [In Ukrainian].

6. Mitsia Borysa Hrinchenka [Places associated with Borys Hrinchenko] (n.d.). Retrieved from <https://surli.cc/esvytd> [In Ukrainian].

7. Oholosheno peremozhtsiv u nominatsii «Krashcha iliustratsiia do tvoriv Ivana Franka» konkursu «Stezhkamy Kaminiapa» [Announcement of winners in the category «Best Illustration to the Works of Ivan Franko» of the contest «Stezhkamy Kaminiapa»] (n.d.). Retrieved from <https://frankoprize.com.ua/index.php/uk/category/konkurs-stezhkamy-kameniara/> [In Ukrainian].

8. Prokhodyt Vseukrainskyi literaturnyi konkurs im. Lesia Martovycha [All-Ukrainian Literary Competition named after Les Martovych] (n.d.). Chytomo. Retrieved from <https://chytomo.com/prokhodyt-vseukrainskyj-literaturnyj-konkurs-im-lesia-martovycha/> [In Ukrainian].

9. Stambol, I. I. (2011). «Lypivski chytannia» – novitnii dorobok odeskoi biohrafistyky [«Lypivski Readings» as a new contribution to Odesa biographistics]. *Zapysky istorychnoho fakultetu*, 22, 313–326. Retrieved from <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0000000512> [In Ukrainian].

10. Ukrainskyi natsionalnyi biohrafichnyi arkhiv [Ukrainian National Biographical Archive] (n.d.). Retrieved from <http://biography.nbuv.gov.ua/index.php/institut/naukovtsi> [In Ukrainian].

11. Berezivska, L. D., Mikhno, O. P., & Pinchuk, O. P. (2023). Online projects as a form of spreading pedagogical biographical knowledge in the context of open science. *Information Technologies and Learning Tools*, 97(5), 227–243. <https://doi.org/10.33407/itlt.v97i5.5240>

12. Joyce, M. A. (2023). Identity and Biographical Construction and Life Project: Perspectives According to High School Students in Brazil. In *Proceedings of the 7th International Conference on the Future of Teaching and Education*, 2(1), 24–32. <https://doi.org/10.33422/icfte.v2i1.49>

Стаття надійшла до редакції: 16.11.2025 р.

Стаття прийнята до друку: 26.11.2025 р.

Стаття оприлюднена: 22.12.2025 р.